

Spiekbriefjes M-decreet: een update

Tine Gheysen

werkt bij Vrij CLB Netwerk en is verantwoordelijke voor leerlingen met specifieke noden en voor de VAPH-doelgroep binnen IJH.

In 2014, bij de start van het M-decreet, publiceerde Caleidoscoop het artikel 'Het M-decreet: wat verandert er voor CLB's?' met o.a. een verklarende woordenlijst en uitleg bij de nieuwe typologie. Een lezer laat ons weten dat deze spiekbriefjes op haar CLB massaal gebruikt werden en nog steeds in omloop zijn. Ondertussen wijzigde het M-decreet op verschillende plaatsen. Gooi die oude spiekbriefjes dus weg en knip de geüpdatete versie hier uit!

DOOR TINE GHEYSEN

M-DECREET: TYPOLOGIE

Type basisaanbod: voor kinderen en jongeren voor wie de onderwijsbehoeften dermate zijn en voor wie aantoonbaar blijkt dat de aanpassingen, waaronder remediërende, differentiërende, compenserende of dispenserende maatregelen, ofwel disproportioneel ofwel onvoldoende zijn om de leerling binnen het gemeenschappelijk curriculum te kunnen blijven meenemen in een school voor gewoon onderwijs.

Type 2: voor kinderen en jongeren met een verstandelijke beperking. Kinderen met een verstandelijke beperking voldoen aan alle onderstaande criteria:

- Ze hebben significante beperkingen in het intellectueel functioneren, wat op basis van een psychodiagnostisch onderzoek tot uiting komt in een totaalintelligentiequotiënt op een gestandaardiseerde en genommerde intelligentietest dat twee of meer standaarddeviaties beneden het gemiddelde ligt ten opzichte van een normgroep van leeftijdsgenoten, rekening houdend met het betrouwbaarheidsinterval.
- Ze hebben significante beperkingen in het adaptief gedrag, wat op basis van psychodiagnostisch onderzoek tot uiting komt in een uitslag op een gestandaardiseerde en genommerde schaal voor adaptief gedrag die twee of meer standaarddeviaties beneden het gemiddelde ligt ten opzichte van een normgroep van leeftijdsgenoten, rekening houdend met het betrouwbaarheidsinterval.
- De functioneringsproblemen zijn ontstaan vóór de leeftijd van 18 jaar.
- Het besluit 'verstandelijke beperking' wordt genomen na een periode van procesdiagnostiek.

Type 3: voor kinderen en jongeren met een emotionele of gedragsstoornis die niet voldoen aan de criteria van type 2:

- een aandachtstekortstoornis met hyperactiviteit
- een oppositioneel-opstandige gedragsstoornis
- de gedragsstoornis in enge zin, 'conduct disorder'
- een angststoornis
- een stemmingsstoornis
- een hechtingsstoornis

Type 4: voor kinderen en jongeren met een motorische beperking, d.w.z. een uitval in:

- de functies van gewrichten en beenderen;
- de spierfuncties, meer bepaald de spierkracht, de tonus en het uithoudingsvermogen, met gedeeltelijke of volledige uitval van: een van de of beide bovenste of onderste ledematen, de linkerzijde, de rechterzijde of beide zijden, de romp, overige;
- de bewegingsfuncties;
- een door medische diagnostiek geobjectiveerde problematiek met weerslag op het beweginggerelateerd functioneren die niet terug te brengen is tot criterium a) tot en met c) maar met een duidelijke impact op schoolse activiteiten.

Type 5: voor kinderen en jongeren die opgenomen zijn in een ziekenhuis, een residentiële setting of verblijven in een preventorium.

Kinderen in type 5 beantwoorden aan alle onderstaande voorwaarden:

- De medische, psychiatrische of residentiële opvang of begeleiding laat niet toe dat de kinderen voltijds in een school aanwezig zijn.
- De kinderen hebben behoefte aan een individueel of geïndividualiseerd aanbod dat in de residentiële omgeving verstrekt wordt.

Type 6: voor kinderen en jongeren met visuele beperkingen.

De gezichtsstoornis beantwoordt aan minstens een van de volgende criteria:

- een optimaal gecorrigeerde gezichtsscherpte die kleiner dan of gelijk is aan 3/10 voor het beste oog;
- een of meer gezichtsvelddefecten die meer dan 50 % van de centrale zone van 30° beslaan of die het gezichtsveld concentrisch tot minder dan 20° verkleinen;
- een volledige altitudinale hemianopsie, een oftalmoplegie, een oculomotorische apraxie of een oscillopsie;
- een ernstige gezichtsstoornis die uit een geobjectiveerde cerebrale pathologie voortvloeit, zoals cerebrale visuele inperking;
- een door een oogarts geobjectiveerde visuele problematiek die niet tot criterium a) tot en met d) terug te brengen is, maar met een duidelijke impact op schoolse activiteiten.

Type 7: voor kinderen en jongeren met een auditieve beperking.

- Volgens de Fletcherindex een gemiddeld gehoorverlies hebben voor de frequenties 500, 1000 en 2000 Hz van 40 dB of meer voor het beste oor zonder correctie.
- Als de Fletcherindex minder dan 40 dB bedraagt: een foneemscore van 80 % of minder hebben bij de spraakaudiometrie met woorden met een medeklinker-klinker-medeklinkersamenstelling bij 70 dB geluidsterkte.
- Een door een neus-, keel- en oorarts geobjectiveerde auditieve problematiek hebben die niet terug te brengen is tot criterium a) of b), maar met een duidelijke impact op schoolse activiteiten.

Type 7: voor kinderen en jongeren met een spraak- en taalstoornis die niet voldoen aan de criteria type 2.

- Voor leerlingen jonger dan 6 jaar: kinderafasie met een terugval in de taalontwikkeling of een vermoeden van ontwikkelingsdysfasie, gebaseerd op de vaststelling van een zeer moeizame spraak- en taalontwikkeling en met een duidelijke impact op schoolse activiteiten.
- Voor leerlingen vanaf 6 jaar: diagnose ontwikkelingsdysfasie of kinderafasie.

Type 9: voor kinderen en jongeren met een autismespectrumstoornis die niet voldoen aan de criteria voor type 2.

FORMULERING VAN DE OPLEIDINGSVORMEN IN HET M-DECREET:

Opleidingsvorm 1 (type 2, 3, 4, 6, 7 en 9): gericht op maatschappelijk functioneren en participeren in een omgeving waar in ondersteuning voorzien is en in voorkomend geval op arbeidsdeelname in een omgeving waar in ondersteuning voorzien is.

Opleidingsvorm 2 (type 2, 3, 4, 6, 7 en 9): gericht op maatschappelijk functioneren en participeren in een omgeving waar in ondersteuning voorzien is en op tewerkstelling in een werkomgeving waar in ondersteuning voorzien is.

Opleidingsvorm 3 (type basisaanbod, 3, 4, 6, 7 en 9): gericht op maatschappelijk functioneren en participeren en op tewerkstelling in het gewone arbeidsmilieu.

Opleidingsvorm 4 (type 3, 4, 5, 6, 7 en 9): gericht op maatschappelijk functioneren en participeren, al dan niet in een omgeving waar in ondersteuning voorzien is, en op het aanvangen, binnen de context van het gemeenschappelijk curriculum, van vervolgonderwijs of op tewerkstelling in het gewone arbeidsmilieu, al dan niet met ondersteuning.

M-DECREET: VERKLARENDE WOORDENLIJST

Zorgcontinuüm: opeenvolging van de fasen in de organisatie van de onderwijsomgeving op het gebied van brede basiszorg, verhoogde zorg en uitbreiding van zorg.

Brede basiszorg: fase in het zorgcontinuüm waarbij de school vanuit een visie op zorg de ontwikkeling van alle leerlingen stimuleert en problemen tracht te voorkomen door een krachtige leeromgeving te bieden, de leerlingen systematisch op te volgen en actief te werken aan het verminderen van risicofactoren en aan het versterken van beschermende factoren.

Verhoogde zorg: fase in het zorgcontinuüm waarbij de school extra zorg voorziet onder de vorm van remediërende, differentiërende, compenserende of dispenserende maatregelen, afgestemd op de specifieke onderwijsbehoeften van bepaalde leerlingen, en voorafgaand aan de fase van uitbreiding van zorg.

Uitbreiding van zorg: fase in het zorgcontinuüm waarbij de school de maatregelen uit de fase van verhoogde zorg onverkort verderzet en het CLB een proces van handelingsgerichte diagnostiek opstart. Het CLB richt zich daarbij op een uitgebreide analyse van de onderwijs- en opvoedingsbehoeften van de leerling en op de ondersteuningsbehoeften van de leerkracht(en) en ouders met het oog op het formuleren van adviezen voor het optimaliseren van het proces van afstemming van het onderwijs- en opvoedingsaanbod op de zorgvraag van de leerling. Het CLB bepaalt in samenspraak met de school en de ouders welke bijkomende inzet van middelen, hulp of expertise, hetzij ten aanzien van de school of de leerling, al dan niet in zijn context, wenselijk is alsook de omvang en de duur daarvan.

Remediërende maatregelen: maatregelen waarbij de school effectieve vormen van aangepaste leerhulp verstrekt binnen het gemeenschappelijk curriculum.

Differentiërende maatregelen: maatregelen waarbij de school, binnen het gemeenschappelijk curriculum, een beperkte variatie aanbrengt in het onderwijsleerproces om beter tegemoet te komen aan de behoeften van individuele leerlingen of groepen van leerlingen.

Compenserende maatregelen: maatregelen waarbij de school orthopedagogische of orthodidactische hulpmiddelen aanbiedt, waaronder technische hulpmiddelen, waardoor de doelen van het gemeenschappelijk curriculum of de doelen die na dispensatie voor de leerling bepaald zijn, bereikt kunnen worden.

Dispenserende maatregelen: maatregelen waarbij de school doelen toevoegt aan het gemeenschappelijk curriculum of de leerling vrijstelt van doelen van het gemeenschappelijk curriculum en die, waar mogelijk, vervangt door gelijkwaardige doelen in die mate dat

- (voor BaO) ofwel de doelen voor de studiebekrachtiging in functie de finaliteit voor het onderwijsniveau ofwel de doelen voor het doorstromen naar het beoogde vervolgonderwijs, nog in voldoende mate kunnen bereikt worden;
- (voor SO) ofwel de doelen voor de studiebekrachtiging in functie van de finaliteit voor het betreffende structuuronderdeel ofwel de doelen voor het doorstromen naar het beoogde vervolgonderwijs of naar de arbeidsmarkt nog in voldoende mate kunnen bereikt worden.

Gemeenschappelijk curriculum: de goedgekeurde leerplannen die ten minste herkenbaar de doelen bevatten die noodzakelijk zijn om de eindtermen te bereiken of de ontwikkelingsdoelen na te streven en de schoolgebonden planning voor het nastreven van de leergebiedoverschrijdende eindtermen en ontwikkelingsdoelen.

Disproportionaliteit/disproportioneel: onredelijkheid van aanpassingen aangetoond na een proces van afweging met toepassing van de criteria als vermeld in artikel 2, §2 en §3, van het Protocol van 19 juli 2007 betreffende het begrip redelijke aanpassingen in België krachtens de wet van 25 februari 2003 ter bestrijding van discriminatie en tot wijziging van de wet van 15 februari 1993 tot oprichting van een Centrum voor gelijkheid van kansen en voor racismebestrijding.

Leerling met specifieke onderwijsbehoeften: leerling met langdurige en belangrijke participatieproblemen die te wijten zijn aan het samenspel tussen:

- a) een of meerdere functiebeperkingen op mentaal, psychisch, lichamelijk of zintuiglijk vlak;
- b) beperkingen bij het uitvoeren van activiteiten;
- c) persoonlijke en externe factoren.

Individueel aangepast curriculum: een curriculum waarbij leerdoelen op maat van de leerling met een verslag worden geformuleerd. De leerdoelen op maat van de leerling worden gekozen door de klassenraad in afstemming met de ouders, waar mogelijk de leerling, de CLB-medewerker en in voorkomend geval externe ondersteuners, vertrekkende van de ontwikkelingsdoelen en de leerdoelen die het bereiken van de eindtermen beogen. Dit curriculum kan, indien dit noodzakelijk is voor de leerling, ook gebaseerd worden op de ontwikkelingsdoelen van het buitengewoon onderwijs. Het curriculum wordt naargelang de studievoortgang van de leerling aangepast. Deze leerdoelen moeten worden nagestreefd en beogen de maximale ontplooiing van de leerling en een zo volwaardig mogelijke participatie aan het klas- en schoolgebeuren in de school voor gewoon onderwijs. Leerlingen die een individueel aangepast curriculum volgen komen niet in aanmerking voor het getuigschrift basisonderwijs tenzij gelijkwaardigheid van doelen werd aangevraagd bij onderwijsinspectie.

Verslag: een verslag opgemaakt door CLB dat recht geeft op een individueel aangepast curriculum in gewoon onderwijs of op buitengewoon onderwijs. Dit verslag bestaat uit een attest en protocol ter verantwoording. De Vlaamse regering bepaalt wat dit verslag moet inhouden.

Voorlopig verslag: sedert 1/9/18 is het mogelijk om ENKEL voor type 3 en ENKEL voor leerlingen in gewoon onderwijs een voorlopig verslag te maken. Dit voorlopig verslag geeft toegang tot buitengewoon onderwijs type 3. Dit voorlopig verslag genereert geen rechten op ondersteuning en kan ook niet gebruikt worden in kader van inschrijvingsrecht. Het voorlopig verslag is geldig voor 1 schooljaar en kan maximaal voor 1 schooljaar verlengd worden.

Gemotiveerd verslag: een verslag opgemaakt door CLB dat recht geeft op ondersteuning vanuit het ondersteuningsmodel. De regering bepaalt de inhoud van het gemotiveerd verslag. Het type vermeld op het gemotiveerd verslag geeft aan welke deskundigheid voor de betrokken leerling nodig is.

Inschrijvingsverslag: waar deze term nog gebruikt wordt, bedoelt men steeds de leerlingen die nog een attest en protocol hebben gebaseerd op de regelgeving voor de inwerkingtreding van het M-decreet.

M-DECREET: WIE HEBBEN WE NODIG OM EEN (GEMOTIVEERD) VERSLAG TE KUNNEN OPMAKEN?

Scholen gewoon onderwijs

Voor alle types moet er informatie aangeleverd worden door de scholen gewoon onderwijs. We moeten immers motiveren dat een leerling alle fases van het zorgcontinuüm doorlopen heeft. In uitzonderlijke gevallen kan gemotiveerd worden dat het doorlopen van een bepaalde fase niet relevant was, maar ook daarvoor hebben we informatie van scholen nodig.

Ook in het kader van ondersteuning is informatie van de school nodig over de maatregelen die reeds ingezet zijn. Er moet minstens nood zijn aan compenserende of dispenserende maatregelen vooraleer een gemotiveerd verslag kan opgemaakt worden.

Externen die diagnostiek aanleveren noodzakelijk voor opmaak verslag

- Type 3 en type 9: gespecialiseerde, door een multidisciplinair team aangeleverde diagnostiek met inbegrip van psychiatrisch onderzoek
- Type 4: specifieke medische diagnostiek (niet verder gespecificeerd)
- Type 5: een attest dat uitgereikt is door de behandelende geneesheer van de medische of psychiatrische voorziening ofwel door de directeur van de residentiële setting. De Vlaamse regering bepaalt wat het attest moet inhouden.
- Type 6: specifieke oogheelkundige diagnostiek
- Type 7 – auditieve beperking: audiologisch onderzoek door een NKO-arts
- Type 7 – spraak- of taalstoornis: multidisciplinair onderzoek door een erkend gespecialiseerd team met minstens een logopedist, een audioloog en NKO-arts. Onder 'erkend gespecialiseerd team' vallen in ieder geval de Centra Ambulante Revalidatie (CAR) en de Centra voor Ontwikkelingsstoornissen (COS).

Het spreekt voor zich dat voor deze types de trajecten die leiden tot een 'verslag' langer kunnen duren. Het verdient dan ook aanbeveling om mogelijke onderzoekstrajecten bij deze externe diensten tijdig in te zetten bij vermoeden dat een leerling - aangemeld bij CLB omwille van moeilijkheden op school - tot een van deze doelgroepen zou kunnen behoren.

Geen bijkomende diagnostiek door externen noodzakelijk

Voor een verslag type basisaanbod en type 2 is geen bijkomende diagnostiek van externen noodzakelijk. Voor deze types beoordeelt CLB op basis van de informatie van de school en de gegevens uit het CLB-dossier in welke mate de leerling voldoet aan alle voorwaarden. Sedert 1/9/18 is een 'diagnose' van externen niet meer 'verplicht' in geval van opmaak gemotiveerd verslag. Om te kunnen bepalen welke deskundigheid nodig is voor een betrokken leerling is dit in veel gevallen wel nog zinvol, soms ook wenselijk.

